

Neues Archiv

der

Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde

zur

Beförderung einer Gesamtausgabe

der Quellschriften deutscher Geschichten des Mittelalters.

Zwanzigster Band.

Hannover und Leipzig.

Hahn'sche Buchhandlung.

1895.

Epitaphien und Epigramme des XII. Jahrhunderts.

Mitgetheilt von J. Werner.

Die bekannte¹ Sammelhs. C 58/275 in Zürich bietet unter den verschiedenartigen Stücken auch eine Anzahl von Epitaphien und Epigrammen. Schon Orelli hatte diese Hs. an Meyer, den Herausgeber der lateinischen Anthologie zur Benutzung geschickt², und später sind einzelne derartige Gedichte gelegentlich veröffentlicht worden³. Manche der Epitaphien sind ganz allgemein gefasst und beziehen sich wohl kaum auf bestimmte Personen. Einige wenige mögen auf Persönlichkeiten hinweisen, die auch anderweitig bekannt sind. Dass dies aber wirkliche Grabschriften waren, ist kaum anzunehmen; es sind vielmehr Musterbeispiele und mehr oder minder gelungene Nachahmungen und Variationen, welche dem Studium der Metrik ihr Dasein verdanken.

I⁴.

Vilior est humana caro quam pellis ovina:
Si moriatur homo, moritur caro, pellis et ossa.
Si mori(a)tur ovis, nimium valet ipsa ruina:
Extrahitur pellis et scribitur intus et extra.

Darauf folgt das Epitaphium Hectoris. 'Hac premitur tumba Troiae fortissima turris', 14 Verse. Epitaphium Achillis. 'Pelides ego sum'. (Riese, Anth. lat. I, 630; Baehrens, Poet. lat. min. IV, 148), 14 Verse.

II. Epitaphium.

Orta fluunt,	cumulata ruunt:	homo, quomodo stabis?
Lude, caro!	pinguesce, caro!	vermes saturabis.

I. fol. 4a I. II. fol. 4b I.

1) Vgl. Bd. XV, 396; XVIII, 720. 2) Vgl. Anthol. lat. ed. Meyer n. 395. 1173. 1614. 3) Z. B. vom Schneekind in Haupt, Ztschr. f. d. Alterth. XIX, 240; vom Biertrinken im Anzeiger f. Kunde d. d. Vorzeit 1876, Sp. 80. 4) Herausgeg. von Wattenbach, Schriftwesen im Mittelalter 2. Aufl. S. 447.

	Mole tui Si valeas	dum spiritui et ei placeas	lasciva resistis, vos ambo peristis.
5	Ordo malus Pessima pax, At melior	neque vera salus, inimica, rapax, vigor interior,	nisi tu subigaris. ubi tu dominaris. quem molliter ur- ges.
	Si superet, Dormierat	si te maceret, — mors somnus erat —	victura resurges. vir diviciarum;
10	In manibus	nihil ex opibus,	loca sed tenebra- rum.
	Pane fluens, Dives inops:	pietate carens, tibi mors, tibi nox,	cui purpura, byssus; te sorbet abyssus.
	Pane carens Dives eris,	et tabe fluens, cum dormieris:	cur, Lazare, meres? quia celicus heres.

III. Epitaphium.

	Plangis homo Cum redeas,	migrare domo, ubi non timeas	quam scis ruituram; cladem nocituram.
	Plange magis, Morte luit,	quod in hisce plagis quia prima ruit	humana propago male suasa virago.
5	Nec reditus Nam graviter	nisi per gemitus, per mortis iter	illuc reparatur: quis non rapiatur?
	Distulerat, Si veniat,	non abstulerat qui percuciat	deus hanc Ezechiae, nec parcet Heliae.
	In Lazaro	rediviva caro,	num quid modo vi- vit?
10	In domino	quod habebat homo,	sibi mors repetivit.
	Quandoquidem Ut requies	patiemur idem, suprema quies	det gratia Christi, nobis sit et isti.

IV. Epitaphium.

	Quisquis ades, Pars cineris	qui morte cades, quia sum, quod eris,	sta! perlege! plora! pro me — precor, ora!
	Namque vides, Quos fatuos	quia nulla fides probat et vacuos	sit honoribus istis, dormicio tristis.

5 Hoc sapiens,	hoc insipiens	somno feriuntur:
Nobilitas,	ignobilitas	hac sorte feruntur.
Nunc video,	servire deo	decus esse perenne;
Divicias	et amicitias	iter esse gehennae.

Vgl. N. Archiv VI, 537.

Nach den Bd. XV, 399 f. unter n. IV und V herausgegebenen Versen folgt das verbreitete Gedicht von Hildebert: 'Plurima cum soleant'. Vgl. Hauréau, Les mélanges poétiques d'Hildebert p. 106—111; Pertz, Archiv VIII, 409; N. Archiv X, 602; Biblioth. de l'éc. des chartes XLVII (1886), 94. Da dieses Thema von den Weibern im Mittelalter auf unzählige Arten behandelt und wiederholt wurde, so weicht diese Hs. von der Anordnung bei Hauréau bedeutend ab. Insbesondere ist hier das Gedicht von 68 Versen in drei Stücke zerlegt: 1—28; 29—52; 52—66 mit dem Schluss:

Absque deo quisquam si vincere se putat ista,
Quod sibi promittit, noverit, esse nichil.

Zwischen dem ersten und zweiten dieser Gedichte lesen wir ohne Bezeichnung eines neuen Abschnittes zwei Stücke: das bekannte 'Cum sine doctrina', 25 Verse. Vgl. Bd. II, 402; Wiener Stud. IX, 57; Münch. Sitzungsber. 1873, p. 708. Darauf:

V.

Cecus es et graviter peccas et turpiter erras:

Non amor, imo dolor iste vocandus amor.

Non unum, verum duo crimina reddis in unum;

Haec duo: sacrilegus factus, adulter eris.

5 Illa deo sacrata, dei venerabile templum

Efficitur; per te desinit esse dei.

Efficitur domus illa dei, per te violata

Efficitur per te demonis illa domus:

Sponsa dei, templumque dei per te violatur.

VI. Epitaphium episcopi Cathal.¹

Hic situs est presul fama celeberrimus, actu

Nobilis, ore placens, religione sacer.

Huic pietas, sed vera; fides, sed pura; rigorque

Iusticiae stabilis, sed moderatus erat.

V. fol. 7a I. VI. fol. 5b I.

1) Gemeint ist gewiss Gaufrid von Châlons, gest. nach Gams S. 534 am 27. (28.) Mai 1142, während unser Epitaph den 26. Mai 1143 zu ergeben scheint; vgl. auch Gallia Christiana IX, 880.

5 Iunius instabat Maio sex stante diebus.

Cum ditavit humum corpore, mente polum,
Unitam verbo carnem referentibus annis
Mille ter undenis undeciesque decem.

Voran geht das Epitaphium Petri Baiolardi a semet compositum: 'Servianimam servans', 7 Verse, und 'Est satis in titulo: Petrus hic iacet Habaelardus', 7 Verse.

VII. De sodomitis quibusdam clericis.

Non placet a dextris chorus hic, qui continet hedos:

Quos deus a leva parte locare volet.

Aut nostra de parte gregem removebis olentem,

Aut nos cessuros, presul amande, scias.

VIII. De sodomita prelato.

Qui sedet hac sede ganimedior est Ganimede;

Cur uxoratos a clero separat omnes,

Audiat: uxoris non amat officium.

Vile nimis scortum, sed vilior est sodomita:

5 Peior quam meretris femina vir meretris.

Femineus coitus fructum pariendo reportat;

Polluitur tantum, dum sodomita coit¹.

IX. Epitaphium cuiusdam dominae.

In facie² Venerem gestans, in mente Dianam

Grata viro fuit hec; grata sit ipsa deo!

Hanc humilem mores, sublimem fecit origo;

Unde viro placuit, grata sit inde deo!

5 Expirans Februi Manentia luce secunda

Insoliti partus lesa dolore ruit.

X. Epitaphium Odonis.

Si dolor aut lacrimae de morte iuvare valerent,

Plures et merito super huius morte dolerent.

VII. VIII. IX. fol. 5b II. X. fol. 6a I [steht auch im Cod. lat. Monac. 6911, fol. 123 (M., vgl. Anz. f. Kunde d. deutschen Vorzeit 1876, S. 75; Zeitschr. f. d. österr. Gymnasien XXXII, 422), dessen Lesarten Herr Dr. Keyssner uns mitgetheilt hat. 1 'valerent] solerent' getilgt, darüber von derselben Hand 'valerent' M. 3 'nitore] decore' M. 7 'Fervida cum fervens premeret sol terga leonis' M. 8 'tumulatur corpus' M.].

1) Vergleiche über das nämliche Laster die Verse aus dem IX. Jh. in Bd. XIII, p. 358 ff.; unter Marbods Gedichten eines über denselben Gegenstand, das auch in unserer Hs. sich findet: 'Daemonis inventum'.

2) 'faciem' c., verb. von W. W.

Nobilitate quidem formaeque nitore nitebat;
Ingenii fontem rivum sermonis habebat.

- 5 Cumque foret locuples, cum largus et inde fuisset:
Nulla fuit probitas cuiquam, quam non habuisset.

Fervida sol fervens premeret dum terga leonis,
Idibus Augusti corpus tumulatur Odonis.

Unmittelbar darauf folgt: 'Vivere non possum', vgl. Bd. XV, 401, und nach diesem die Schmähverse:

Felix expertus exemplo femina quid sit,
Quique suos aliquo suffigit¹ arte dolos.
Femina vicit Adam, victus fuit arbore quadam.

Im Ganzen 37 Verse, mit dem Schluss, welchen Wattenbach Münch. Sitzungsab. 1873, p. 709 anführt. Vgl. Hauréau, Mélanges p. 172 f.

XI. Epitaphium Lugdunensis Hunberti.

Artibus, ingenio, maturis moribus olim
Iste bonus, melior, optimus esse cadit.
Mente senex, annis iuvenis, famosus ubique
Pro meritis, claris clarior ortus avis.

- 5 Res amplas fortuna dedit, natura decorem,
Sed neque fastus ei, nec decor obprobrium.
Lugduni natus studuit moriturus apud nos:
Illic assumpsit, exiit hic hominem.

XII. Epitaphium utriusque Marcelli.

In terra terror Marcellus et unus et alter
Hic iacet: ambo duces; hic avus, ille nepos.
Consilio, cruce, vi: concives, furta, tyrannos:
Rexit, correxit, stravit uterque potens.

XIII. Epitaphium cuiusdam puellae.

Annis, forma, re: fervens, celeberrima, dives
Proh dolor intrat humum frigida, turpis, egens.
Haec humilis fastus fugiebat, iurgia mitis;
Mens erat interius candida, fama foris

- 5 Sepe puella ioco, semper matrona pudore
Hoc annis, illud moribus ista dabat.

XI. (gedruckt Revue de philologie 1845 I, 414. W. W.) fol. 8a II.

XII. XIII (gedr. Revue de philologie 1845 I, 414. W. W.) fol. 8b I.

1) 'aliquo suffigit' unverständlich W. W.; vielleicht 'aliqua suffigit' H. B.

fol. 8, col. l. 'iurigia' Hs. Darauf folgt: 'Non sum sub terris', zwei Verse. Vgl. Bd. VI, 537.

XIV. De comite Theobaldo.

- Hic latet ille comes Theobaldus clarus ubique,
 Ecclesiae matris filius, immo pater.
 Magnus honore, potens subiectis, nobilis ortu,
 Mente sagax, verbis lucidus, ore decens.
 5 Exiguus parvus, tumidis ferus, asper iniquis,
 Simplicibus simplex, omnibus omnis erat.
 Re(i)s, pauperibus, monachis, egrisque parabat
 Incessanter opem, munera, templa, domos.
 Huius erat servare bonos, punire nocentes;
 10 Huius erat iuste vivere, iusta loqui.
 Omnes virtutes in eo lucere videres,
 Certabantque simul mirificare virum.
 Gallia nostra gemens tanto viduata patrono,
 Sicut eo stabat stante, iacente iacet.
 15 Ergo sui cursus perfecit tempora mense
 Iano bis quinos perficiente dies.

Es folgt das Epitaphium Sviggeri abbatis sancti Dionisii. 'Hic iacet ecclesiae flos', 16 Verse. Vgl. Hauréau, *Melanges d'Hildebert* p. 30.

XV.

- Cum sis flos patrum, cum spes, cum vita tuorum,
 Effice, cur tu sis illud habendus ei.
 Idque facis, si nunc es, quod prius esse solebas,
 Si non te mores destituere tui.
 5 Mens prudens, sit larga manus, sit lingua modesta:
 Haec gerat, haec tribuat, haec sonet usque bonum!
 Sic deus hanc ut pauperiem, plebs ut probet illam:
 Sicque tribus si vis patria gratus eris.
 Tu mea praecipue, tua spes ponatur in uno;
 10 Ne spes cassa ruat, ut potes, affer opem!

XVI.

Floruit ars lo(g)icae placuitque Galone docente:
 Marcet, vilesцит, cum sinet esse docens.
 Alter Aristotiles, cleri caput, artis acumen;
 Unde gemit clerus, heu, vacat a studio.

- 5 Ars lo(g)icae! rectore cares, ruis orba magistro!
 Non est qui recto tramite lora regat.
 Dum tuus auderet tua lora tenere, fuisti
 Altior, utilior artibus, ars melior.
 Privatus studio doctor, doctore iuventus
- 10 Heu dolor! ille gregem plangit et illa ducem.
 Hinc mens, hinc stomachus, [hinc os]¹ plausu, dape, risu
 Res miranda vacat: undique fletus adest.
 Cum stet cumque putet fore tutus in urbe vel extra,
 Hinc illincque fugat emulus hostis eum.
- 15 O genus, o species! hic vobis conputo damnum:
 Imbre rigate genas! iam viduata duce.
 O genus, o species! vestram deflete ruinam!
 A summo ruitis non relevanda gradu.

Auf diesen Philosophen (vgl. Hauréau, *Mélanges* p. d'Hildebert p. 33) bezieht sich ein kürzeres Epitaph auf fol. 15 b derselben Hs.

XVII.

Philosophia, dole! sed tu Dialectica sola
 Prae cunctis doleas orba Galone tuo!
 Flet genus et species, flent argumenta Galonem;
 Exinctum florem flet genus et species.

XVIII.

- Es furatus equam nocturno tempore nequam,
 Nec paries geminus detinuit facinus.
 Furis habes nomen, veniat tibi nominis omen,
 Et videam lucem, qua patiare crucem.
- 5 Pro factis rebus te torreat in cruce Phebus!
 Nigris alitibus sint tua membra cibus!

Ich verbinde mit diesem Epigramm einige spasshafte Stücke, die noch ungedruckt zu sein scheinen:

XIX.

A meretrice sua monachus dum forte veniret,
 Contigit² merito res sibi foeda nimis:
 Nam ratus esse suam, tunicam tulit ille puellae;
 Sic indutus abit ingrediturque chorum.

XVIII. fol. 15 a I. XIX. fol. 42 a I.

1) Von W. W. hinzugefügt, fehlt im ood.
 von W. W.

2) 'Contigit' c., verb.

XX.

Nupta tibi sine dote datur! sic audio dici.

Unde, miser, vives tuque domusque tua?

Dum tu solus eras, soli non proficiebat

Res tua; sufficiet nunc minus illa tibi.

5 Ancillam nuptae, famulum tibi, naevole, quaeres,

Nutricem¹ puero, cum puer (ortus) erit.

Cum sis omnibus his vestemque cibumque daturus,

Non poterit sumptus res tua ferre tuos.

XXI.

Querela monachi.

Condicione nova mihi dantur quatuor ova,

Haec nova condicio prodiit ex vitio.

Responsio abbatis.

Si tibi praebemus laeto vultu quod habemus,

Dicas esse satis, quia conferimus tibi gratis.

XXII.

Avertens² vultum noli transire sepultum,

Sed precibus dominum fac sibi propicium!

Heu! mortis portam quis claudet semper apertam,

Quae rapiendo probos devorat et reprobos?

5 Heu! cinis et vermis, quid in ista carne superbis,

Quae similis fumo cuncta reponit humo?

O! qui, dum vixit, vivendo deum benedixit

Votaque tunc voluit reddere, dum potuit.

E contra multi, quos claudit porta sepulcri

10 Achles, nunc siccas multiplicant lacrimas.

Quorum vox sterilis circumtonat atria regis,

Pulsant per gemitus nec datur introitus.

Qui legis haec verba, miserere iacentis in urna;

Et sic esto sibi, ceu tibi sint alii.

15 Lex nostrae sortis exposcit debita mortis,

Omnis ut unde meat spiritus huc redeat.

Dic, deus hunc redimat, ac alta pace quiescat,

Adsignato crucem, cum benedicis! Amen.

XXIII.

Militet in domino, quisquis bene militat, huius

Militiae deus est mite patrocinium.

XX. fol. 42a I (in 2 Epigramme getheilt bei Hauréau, Notices et Extr. (1890) I, 378 aus cod. lat. Paris. 8433. W. W.). XXI. fol. 36b I. XXII. fol. 16b I. XXIII. fol. 73b I.

1) 'Niticism' c., verb. von W. W. 2) 'Auertêdo' c., 'do' vom Rubricator.

Quem tegit iste lapis miles fuit et moriendo
Desiit esse suo miles in officio.

5 Is tumultatus erat vir in armis strenuus, ortu
Nobilis, eximius pace, vicens animo.

Heu! fuit et non est, quia telis, igne, ruina
Abstulit hunc triplici mors gravis interitu.

Hunc deus a culpis expurget, ab igne gehennae

10 Liberet, in requie collocet, addat opem.

XXIV.

Cum totum nequeat aliquod nomen dare parti,
Quod sit homo corpus, logicae non consonat arti.

Ergo non sequitur homines istic tumulari,
Cum liquido constet hic corpora sola locari.

5 Cessent obniti, cessent latrare sophistae!
Nam nil quod sit homo circumscribit locus iste.

XXV.

Vitae mortalis status est quidam generalis
Temporis exigui curriculo minui.

Est hominis labi, verti, succumbere trahi;

Est hominis fieri consimilem cineri.

5 Sic pereunt nata, rediguntur materiata
In sua simplicia traduce materia.

Sic quoque Waltherum tulit 'ultima linea rerum' ¹

Quondam canonicum, nunc cinerem modicum.

Huic, pater aeternae! da lucis amoena supernae!

10 Perpetis ut patriae gaudeat in requie.

XXVI.

De quo processit in id ipsum carne recessit
Advena Waltherus hoc in tumulo tumultatus.

Heu! primae matris primi transgressio patris

Criminis heredes dedit has incurrere sedes.

XXVII.

Hic tumultatus praeco beatus
Condecoratus prespiteratus

rite vigeat
iure virebat.

Nunc meritorum digna suorum
Dum sociorum se superiorum

praemia captat,
coetibus aptat.

5 Martyrio dedit egregio
Supplicio, latrocinio

caro carnea iura,
terras subitura.

XXIV—XXVII. fol. 73 b II.

1) Horat. Epist. I, 16, 79.

XXVIII.

Hic sita Richardis, iam libera carcere carnis,
 Terris sublata iacet in terris tumultata.
 Nexibus hanc fragilis vitae subduxit Aprilis,
 Luce Kalendarum primam subeunte Nonarum.

XXIX.

- Heu! Gerlandus eram; modo sum nihil, aut Epicurus
 Mentitur, veri si quid habet Samius;
 Sed tamen et Samius et Chrysippus sine vero
 Attribuunt sectae pondus utrumque suae.
 5 Neutrius admitto dictum vel inane sophisma;
 Neuter enim dicet: post sua fata probo.
 Heu! Gerlandus eram, sed nunc sine corpore nomen
 Restat, utrumque tamen interiisse reor.
 Vox prolata perit, 'nescit vox missa reverti'¹,
 10 Vox perit, et vocis significata labant.
 Heu Gerlandus eram, sed nunc in pulvere pulvis
 Atteror; omnipotens rex miserere mei!

XXX.

- Femina prima fuit erroris origo, ruinae
 Inicium, mortis fomes et interitus.
 Femina virgo dei genitrix commissa prioris
 Abluit, interitum sustulit, auxit opem.
 5 Virginis hinc prolem, sponsum sibi virgo pudica²
 Delegit fatuis dissona virginibus.
 Haec virgo sapiens oleum cum lampade munda
 Protulit et media nocte secuta deum.
 Ipsa die Maii quae transit ante kalendas
 10 Quatuor atque decem carne soluta fuit.
 Annus erat domini millesimus, huic quoque centum
 Atque³ duos menses sol celer addiderat.

XXXI.

Transitione brevi fuit usus⁴ labilis aevi
 Pro levitate brevis, pro brevitate levis.
 Indolis ergo bonae puer, aegra transitione
 Heinricus misere fit cinis in cinere.

XXVIII. fol. 74a I. XXIX. fol. 74b I. XXX — XXXVI.
 fol. 74a II.

1) Horat. Ep. ad. Pis. 390. 2) 'pudi caca virgo' c. 3) 'ad-
 que' c. 4) v' d. i. 'unus' c.

- 5 Ille per aetatem teneram carnis levitatem
Vincere non potuit, sed prius occubuit.

XXXII.

- Pene relativa sunt mors et vita, quod horum¹
Lex perhibet, ratio iudicat, usus habet.
Sed quia mors posita vitam non ponit, in istis
Fallere seu falli nescit Aristotiles.
5 Mors vitam perimit, duo sunt haec inmedia(ta)²,
Nam medium moriens Albero non habuit.
Iunius hunc rapuit, geminos cum sole tenente
Ipsa kalendarum fulsit in orbe dies.
Huic pius aeternam requiem donet miserator
Et lux perpetua.

XXXIII.

- Carnis vertigo que sit, sua monstrat origo:
Dum cinerem sequitur, dum cinis efficitur.
Sic cinis effectus iacet hoc in pulvere tectus
Hartwicus³; sit ei gratia larga dei!

XXXIV.

- Quisquis ad haec, lector, oculos epitafia vertis:
Quid sit homo potes indicis advertere certis.
Funde preces pro me nec te lascivia tardet⁴,
'Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet'⁵.
Qui Fromoldus eram, modo sum cinis; ergo levamen
Sit deus, a poenis animam qui liberet. Amen.

XXXV.

- Quid nisi pulvis homo, nisi ros, nisi flos, nisi vermis;
Exul et absque domo, res vilis, iners et inermis.
Vita quid est hominis? nisi putredo? nisi fenum,
Terra, favilla, cinis! quid sunt, quid habent nisi cenum?
5 Ergo canonicus, qui nunc iacet hic tumulatus,
Prespiter Heinricus primi pro labe beatus
Nunc vigeat, nunc obtineat caelestia dona,
Possideat caelum, subeat radiante corona!

1) Dieser Vers ist kaum richtig. W. W. 2) 'inmedia' c., verb.
von W. W. 3) 'Hantwicus' c. 4) 'tridet' c., verb. W. W. 5) Horat.
Epist. I, 8, 84.

XXXVI.

Epitaphium super Adam.

Si mors concludi posset per verba sophistae,
 Conclusisset ei tumulus quem continet iste,
 Cui semel opposuit mors et conclusit eidem,
 Non poteras igitur dicere: non sequitur.

XXXVII.

Invida mors! quid agis? mors invida vilia tollis

Omnia praecipitans, maxima cum minimis.

Parcere debueras, mors inproba, Theoderico.

Theodericus erat, quem tegit iste lapis;

5 Ille peritus erat lapides quadrare, polire,

Quamlibet in formam vertere materiam.

Nunc cinis est, homo qui fuerat, nunc vermibus esca;

Nunc opus artificis conprimit artificem.

XXXVIII.

Ingrederis Ruodolfe, viam, quae nec redeunti

Se facilem neque difficilem se praestat eunti.

Tutus abis moderante tuam virtute phasellum;

Portum pacis habet, cuius tenet anchora caelum.

5 Caelum laudum pascens¹ sua gaudia luctu

Nunc tibi centeno cumulata dat horrea fructu.

Caelum thesauros aperit tibi deliciarum

Balsama praetendens et aromata caelicolarum.

XXXIX.

Copia si rerum daret incrementa dierum,

Non ego tantillo fuero claudenda lapillo;

Sed nec opes patris poterant, nec copia matris

Qualibet in cura morti sua tollere iura.

XL.

Cur portam claudis, tu dives papa subaudis;

Sed nummi causa scio quod sit portula clausa.

XXXVII. fol. 74a I. XXXVIII. fol. 142a I. XXXIX.
 fol. 152a II. XL. fol. 158a II.

1) 'pascens' c., verb. von W. W., der hinzufügt, dass diese Verbesserung noch nicht genügt.

Arguo claustrales permulta sed officiales
Ut viciis plenos verisque bonis alienos.

XLI.

Inportuna fames, princeps et domna cocorum,
Efficit ut sapiant quaelibet insipida.
Aspera gustu dulcia reddit luxus edendi
Et potum quamvis acidum sitis arida blandum.

XLI. fol. 158a II.